

MBO: tekort aan stageplaatsen

Gesteld: je volgt een vierjarige, voltijdse mbo-opleiding tot schoonheidsspecialiste bij de School voor Uiterlijke Verzorging van een ROC. Maar in de loop van de opleiding wordt het duidelijk dat er nauwelijks stageplaatsen te vinden zijn. Al je sollicitatiepogingen lopen op niets uit. Je roept de hulp van het Stagebureau van de school in, maar dat biedt geen soelaas: je wordt op de wachtlijst gezet en je bent nog lang niet aan de beurt. Tegen het eind van het derde studiejaar krijg je een briefje dat je wordt uitgeschreven uit de opleiding omdat je nog steeds niet met je stage begonnen bent. Kan dat nou zomaar?¹

Ja, zegt de minister in antwoord op kamervragen (10/4/2012, blz.5):² de school heeft een inspanningsverplichting om te helpen zoeken naar een stageplaats, maar 'als er desondanks geen stageplaats [wordt gevonden] om de opleiding af te ronden, zal de student de opleiding moeten beëindigen.'

In het algemeen bestaat er op dit moment binnen het mbo nog geen structureel tekort aan stageplaatsen, stelde het ministerie in antwoord op eerdere kamervragen (2/4/2012).³ In een studenten-enquête van de Socialistische Partij rapporteert 10% van de voltijdse mbo-respondenten echter dat er soms geen stageplekken te vinden zijn voor hun opleiding.⁴ En wat de populaire mbo4-opleiding tot schoonheidsspecialiste betreft, bericht de SBB-barometer (maart 2012, blz.4) dat het vinden van een stageplaats echt wel 'moeizaam' genoemd moet worden.⁵ In de kamerbrief Aanbod van MBO-opleidingen (2/4/2012, blz.7-8) wordt aangekondigd dat het ministerie wil laten onderzoeken of populaire opleidingen in sommige mbo-sectoren, qua aantal locaties in den lande, gelimiteerd moeten worden om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt met elkaar in evenwicht te brengen.⁶ Ook constateert het ministerie met instemming dat sommige onderwijsinstellingen uit eigen beweging gebruik maken van hun bevoegdheid de instroom tot populaire opleidingen te beperken.

Dit alles gezegd zijnde, moeten we terug naar onze beginvraag: is een mbo-opleiding gerechtigd eenmaal toegelaten studenten zonder diploma heen te zenden wegens een gebrek aan stageplaatsen?

Ik herinner me uit een grijs verleden een andere beroepsopleiding die met een tekort aan stageplaatsen kampte: de opleiding Geneeskunde. De studenten waren door de propedeutische selectie heengekomen, maar na hun vierde jaar kwamen ze op een wachtlijst terecht voor hun coschappen. Ze overbruggen die wachttijd met baantjes, met extra keuzevakken of met een buitenlandse reis, maar de faculteit haalde het niet in haar hoofd om de betrokken studenten onverrichterzake met een *judicium abeundi* heen te zenden. Ook als je eenmaal tot de coschappen was toegelaten, moest je het wel heel bont maken voordat je uit de opleiding verwijderd werd.

Inmiddels leven we in een andere tijd. De wetgever heeft het mogelijk gemaakt bij de instroom tot beroepsopleidingen een *numerus fixus* in te stellen: hetzij een capaciteitsfixus (te weinig studie- of stageplaatsen) dan wel een arbeidsmarktfixus (te weinig vraag naar gediplomeerden op de arbeidsmarkt). In de mbo-sector gelden daarbij geen wettelijke randvoorwaarden, want aspirant-studenten hebben geen enkel recht op toelating tot mbo-opleidingen. Op grond van hun vooropleiding zijn ze slechts *toelaatbaar*.

Mij dunkt dat er een morele en misschien wel juridische plicht op mbo-opleidingen rust om toegelaten studenten naar de eindstreep te leiden. In het eerste studiejaar kunnen ze studenten nog wegsturen wegens gebleken ongeschiktheid voor deze studie (of voor de stages die in het verschiet liggen), maar daarna begint het toch aardig op wanprestatie te lijken als ze studenten wegens gebrek aan stageplaatsen heenzenden. In een overmachtssituatie kunnen ze de student op een wachtlijst plaatsen voordat deze aan zijn of haar stageverplichtingen kan voldoen, maar gebrek aan stageplaatsen kan geen geldige reden zijn om hem of haar uit de opleiding te verwijderen.⁷

Maar ja, wie ben ik? Ik ben geen jurist die met kennis van zaken kan verkondigen dat een mbo-opleiding juridisch over de schreef gaat als zij studenten om die reden heenzendt.⁸ Maar ik weet vrij zeker dat het ministerie blufpoker speelt als *zonder bronvermelding* gesuggereerd wordt dat mbo-opleidingen het volste recht hebben om toegelaten studenten te verwijderen op grond van het feit dat er te weinig stageplaatsen voorhanden zijn.

Wes Holleman
weblog onderwijs 12-4-2012
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ Deze casus is geïnspireerd op een citaat uit de rapportage *Het MBO Verdient Beter* (februari 2012, blz.14) van de Socialistische Partij, opgetekend uit de mond van een student Uiterlijke Verzorging: *Als je geen stageplek vindt,*

dan word je van school getrapt. Dit geldt ook voor het meenemen van modellen: als je twee keer geen model hebt, word je eveneens van school getrapt. URL: http://www.rood.sp.nl/docs/mbo%20verdient%20beter_def.pdf.

² <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/04/10/beantwoording-kamervragen-over-problemen-mbo.html>

³ <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/04/02/beantwoording-kamervragen-over-tekort-stageplaatsen-in-mbo.html>

⁴ *Het mbo verdient beter* (februari 2012, blz.24);

URL: http://www.rood.sp.nl/docs/mbo%20verdient%20beter_def.pdf.

⁵ <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/04/02/rapport-sbb-barometer-maart-2012.html>

⁶ <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/04/02/kamerbrief-over-aanbod-mbo-opleidingen.html>

⁷ Of zijn we in het Nederlandse mbo al zóver gezonken dat daar het recht van de sterkste is ingevoerd? Iedere student mag meedingen naar de beschikbare stageplaatsen en de minder geschikten (of de minder weerbaren of degenen zonder kruiwagens) vallen uit de boot... Uit het oogpunt van de werkgevers is het misschien een ideale situatie dat alleen de meest geschikten het diploma verwerven en tot de arbeidsmarkt worden toegelaten. Maar uit het beleidsoogpunt van gelijke kansen voor alle jongeren, worden velen op die manier voortijdig afgeschreven en tot een bestaan van ongeschoold arbeider veroordeeld.

⁸ In de *Stagewijzer* (editie 2011) van de JongerenOrganisatie Beroepsonderwijs (JOB) staat op blz.5 dat een mbo-opleiding in strijd met de wet handelt indien zij studenten van school stuurt als ze geen stageplaats kunnen vinden (URL: <http://ebookbrowse.com/gdoc.php?id=320808926&url=0f58d43c366c1131275e6569dab03b3e>). Mocht de opleiding in haar Onderwijsovereenkomst (OOK) anders hebben bepaald, dan is die clausele nietig.